

Rechtskundig Weekblad

Vereeniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elken Zondag

Abonnementsprijs : 100 fr. per jaar

Postcheckrekening N° 3185.22

Alle rechterlijke uitspraken, artikels en andere bijdragen, alsook boeken ter bespreking te zenden aan den secretaris-hoofdopsteller.

Mr RENE VICTOR

Italiëlei, 99, Antwerpen

Opgaaf betreffende intekening en adreswijziging, aanvraag van losse nummers en alle mededeelingen betreffende het beheer te zenden aan den secretaris-schatbewaarder

Mr JOHN STOCKMANS

Mechelsche Steenweg, 201, Antwerpen

DE RAAD VAN STATE IN HET NEDERLANDSCH STAATSRECHT

Toen in 1531 door Karel V, Maria, weduwe van Lodewijk II van Hongarije, tot blijvende landvoogdes over de Nederlanden werd aangesteld, kreeg zij, tot steun bij het verrichten van haar taak, drie raden, die haar tot voorlichting zouden dienen en door middel waarvan zij zou regeeren, de Raad van State, de Geheime Raad en de Raad van Financiën. De Raad van State was uitsluitend adviseerend, en wel inzake buitenlandsche mogendheden, vrede en oorlog, hoge ambten, defensie en hetgeen verder aan de orde werd gesteld. Het karakter van advies bracht mede, dat de landvoogdes niet aan de besluiten van den Raad gebonden was; heel zelden werd hij bijeengeroepen. Er bestonden gewone en buitengewone leden en reeds had de Raad de landvoogdes te vervangen, in het geval deze plotseling overleed. Onder Margaretha van Parma beperkte zich de adviseerende bevoegdheid tot Granvelle, Viglius en Barlaymont en was de invloed van den Raad ook bij benoemingen van geen beteekenis.

In de Republiek der Vereenigde Nederlanden werd de Raad van State tot een regeerend college, gemachtigd tot het algemeen bestuur bij instructie van 12 April 1588, bestaande uit 12 leden door de Staten-Generaal op voordracht van de provinciën benoemd. Hij was belast met de algemeene rechtsmacht, de militaire zaken en de financiën van de Unie en het onderhouden van verdragen met vreemde mogendheden. Op

zijn bevoegdheden werd in den loop der tijden van verschillende zijden veel inbreuk gemaakt.

Wanneer in 1795 de Republiek der Vereenigde Nederlanden heeft plaats gemaakt voor de Bataafsche Republiek met haar volkssouvereiniteit, is daarmede de Raad van State als adviseerend of besturend overheidsorgaan tevens verdwenen. In de Staatsregelingen van 1798 en 1801 zoekt men hem te vergeefs, maar wanneer in 1805 onder invloed van Frankrijk in Nederland het eenhoofdig bewind wordt ingesteld in den vorm van een Raadpensionaris, Rutger Jan Schimmelpenninck, stelt de staatsregeling van dat jaar hem in art. 44 en 45 den eisch een staatsraad te benoemen bestaande uit 5 tot 9 leden waaraan hij advies zal hebben te vragen «over alle zoodanige zaken, als hij zal goedvinden.» Bij wetsontwerpen is dit advies verplicht. Dit zelfde bepaalt art. 31 van de Constitutie van het Koninkrijk Holland van 1806, dat tot 1810 bestaan heeft, en waarvan Lodewijk Napoleon koning geweest is. Bovendien hadden de ministers zitting in den Raad met «delibererende stem». Daarop volgde de inlijving bij Frankrijk tot 30 November 1813, gedurende welken tijd de Fransche Constitution «de l'an VIII» heeft gegolden.

Bij de restauratie tegen het einde van 1813 en het begin van 1814, heeft men ook den Raad van State naast het koningschap gesteld en hij is, ondanks een voor hem zeer hachelijk oogen-

blik, tot den huidigen dag in het koninkrijk der Nederlanden in stand gebleven.

Van Hogendorp had in zijn z.g. «Schets» ook de Raad van State opgenomen als orgaan voor de staatsinrichting van het toekomstige vrije Nederland.

Alvorens een uiteenzetting te geven van de inrichting, samenstelling en taak van den Nederlandschen Raad van State, die slechts in 1848 een fundamenteele wijziging heeft ondergaan en bovendien te vermelden wat men aan dezen in het verleden en voor de toekomst heeft willen opdragen, iets over de principieele keuze, die men aanvankelijk bij de instelling in 1814 heeft gemaakt.

Er zijn namelijk twee vormen van een Raad van State denkbaar en bestaanbaar, een Engelsch en een Fransch model.

Het Engelsche model, dat der z.g. privy council of particuliere raad zal naar wezen ongetwijfeld het oudste zijn. Het laat den vorst zien omringd door zijn raadsliden, de bijeenkomst voorzittend, hen aanhoorend over de door hem in het midden gebrachte zaken en zijn beslissing nemende in hun midden door mondelinge uiting. Niet slechts zaken van wetgevend aard, ook bestuurszaken, zooals belangrijke benoemingen, brengt hij in het midden.

Daarnaast staat het Fransche model der z.g. Conseil d'Etat, waarin de vorst wel officieel voorzitter van den raad is, maar dezen in den regel hoogst zelden bijwoont. Schriftelijk vraagt hij den Raad om advies en deze geeft hem dit op gelijke wijze. Deze adviezen zijn uitsluitend van wetgevend aard, en de beslissingen van den vorst worden buiten den Raad schriftelijk aangenomen.

Dit systeem, dat ook onder Napoléon golden had, heeft men in het herstelde Nederland ingesteld. Voor den Raad van State zelf zal men deze keuze gelukkig moeten noemen; ware zij anders uitgevallen, men zou de crisis van 1848 wellicht niet te boven zijn gekomen. Hetgeen in het vervolg duidelijk zal worden.

Want deze raad was een z. g. «kroonraad», d. w. z. een raad die aan den koning alleen advies gaf. In 1848 werd bij de grondwetsherziening de onschendbaarheid van den koning en de verantwoordelijkheid van de ministers ingesteld en wat zou het nu verder voor zin hebben, zoo redeneerde men toen, om den Raad advies te doen blijven uitbrengen aan een persoon van wien de staatsrechtelijke verant-

woordelijkheid voortaan zou zijn afgenomen en overgedragen aan anderen. Men dacht dan ook ernstig aan opheffing van het college wegens overbodigheid, maar uitkomst bleek later mogelijk. Voortaan zou het schriftelijk advies niet meer aan den Koning alleen, maar aan koning en ministers tezamen worden uitgebracht. Van een kroonraad vóór 1848, werd hij na dit jaar tot een regeeringsraad gemaakt. Zoo doorstond de Raad de overheids crisis van dit jaar, waarbij Nederland, van een monarchie met een vorst, die zelfstandig regeerde, slechts daarbij beperkt door een grondwet, werd tot een monarchie waarin ieder orgaan, ook de koning zijn gezag uit de grondwet afleidde.

Bovendien werd toen ook hier in den grondwet de eisch gesteld dat de samenstelling en de bevoegdheid van den Raad bij de wet zou worden geregeld, hetgeen op 21 December 1861 is geschied. Deze wettelijke regeling was niet volledig, daar in het art. 46 der wet de verdere regeling aan den Koning bij algemeene maatregel van bestuur werd opgedragen, hetgeen bij Koninklijk Besluit van 4 September 1862 is geschied.

Had men in 1848 in Nederland een Raad van State naar Engelsch model gehad, zijn voortbestaan zou ongetwijfeld ook in functioneel opzicht veel ernstiger zijn bedreigd geweest. Hoe toch zou men het hebben klaar gespeeld om den Raad dan tot een regeeringsraad te maken? Ook de ministers in den Raad van State brengen, en deze dan zittende in zijn midden als minister-raad een beslissing doen nemen, na advies van het geheel, zou toch zeer zonderling geweest zijn, ja zelfs tot de onmogelijkheden hebben moeten worden gerekend. Men had hem dus slechts als zuiver traditioneel en dus volkomen onbeteekenend instituut hebben kunnen laten voortbestaan, gelijk in Engeland is geschied. Maar de geest in Nederland is ten dien aanzien anders dan in Engeland. Opheffing zou dus verzekerd zijn geweest.

Behalve de Koning, die voorzitter is, bestaat de Raad van State thans uit een Vice-voorzitter, alszoodanig door den koning benoemd, en 10 leden eveneens door de kroon aan te wijzen.

(In 1814 bedroeg dit aantal 12, sedert 1815, 24, sedert 1840, ten hoogste 12, sedert 1861, 14. Dit werd in 1934 tot tien teruggebracht).

Daarnaast kunnen op gelijke wijze ten hoogste 10 (vóór 1934, 15) staatsraden in buitenge-

wonen dienst worden benoemd. Momenteel vermeldt de staatsalmanak er drie. Deze genieten geen bezoldiging, maar krijgen reis- en verblijfkosten, wanneer zij buiten de residentie, den Haag, wonen. Hier is gedacht aan specialisten en deskundigen op het gebied van wetgeving, bestuur en koloniale vraagstukken.

Naast deze twee categoriën van leden bestaat er nog een derde, die eigenlijk in de eerste plaats behoorde te worden genoemd, namelijk die der leden van het Koninklijk Huis. Deze moeten worden onderscheiden in hen die van rechtswege lid zijn en zij die daarin door den Koning worden benoemd.

Tot de eerste behooren de Koning als voorzitter en de prins van Oranje, d. w. z. de kroonprins en de prinses die de vermoedelijke opvolger is van de Kroon, dus de kroonprinses, beide bij het voleindigen van het 18e levensjaar.

Daarnaast kan de Koning of regeerende koningin ook andere leden van het Koninklijk Huis tot lid van den raad benoemen, hetgeen geschied is met den prins-gemaal, Hendrik van Mecklenburg. Momenteel doet zich dit geval niet voor en zijn koningin Wilhelmina en prinses Juliana de eenige leden van koninklijken bloede.

De ambtenaren bij den Raad bestaan uit een aantal referendarissen en comiesen van staat, met aan het hoofd een secretaris, allen door den koning benoemd op voordracht van den Raad.

Na de samenstelling komen taak en bevoegdheid aan de orde.

De taak is hoofdzakelijk raadgevend, adviseerend. Dit heeft in de academische begripsontwikkeling bij de beoefenaars van het staatsrecht de scherpe onderscheiding tusschen «administratie» en «uitvoering» opgeroepen, omdat de adviseerende taak van den Raad wel administratief, maar niet uitvoerend is, zoodat het begrip, «administratie» in het Nederlandsch staatsrecht iets meer omvat dan dat van «uitvoering».

Maar de belangrijkste taak van den Raad is toch zuiver uitvoerend, al is deze niet van normalen, maar van buitengewonen aard. Bedoeld is de waarneming van het koninklijk gezag onder de in art. 4 van de grondwet genoemde gevallen. Dit stempelt hem tot hoogste staatscollege en maakt den Vice-voorzitter tot den hoogsten Nederlander, onmiddellijk na de leden van het Koninklijk Huis.

Meestal verloopt de troonopvolging normaal en onmiddellijk bij het intreden van den dood

van dengene die regeert geldt het : le roi est mort, vive le roi. In geval van minderjarigheid, of ongeschiktheid van de opvolger is een wettige regent aanwezig, of te voren bij de wet aangewezen. Maar, er kan geen troonopvolger, of regent benoemd, of aanwezig zijn, omdat men de troonopvolgerskeuze niet tijdig heeft doen plaatsvinden, bij afwezigheid van een erfelijk opvolger, of doordat men de keuze van diens regent bij minderjarigheid nog niet heeft verricht, of men heeft bij buitenstaat geraken van den Koning om te regeeren nog geen regent, deze is afwezig, of heeft nog niet aanvaard, of de regent is zelf buiten staat geraakt zonder dat er nog een ander is die benoemd is en aanvaard heeft. Dan is er nog het geval dat de zelfs zoo nauwgezette regeling der erfelijke opvolging tot onzekerheid blijkt te leiden. Bijv. de Koning overlijdt met als eenigste kind een dochter, maar de koningin is in blijde verwachting. Grondwet art. 16 leert dat hier : «conceptus pro iam nato habetur». Gewacht zal nu moeten tot de geboorte van het kind, omdat in dit geval bij gelijkheid van graad de jongere man de oudere vrouw van de troon uitsluit, zoodat indien de ongeboren vrucht later een zoon blijkt te zijn, deze reeds vóór de geboorte Koning zal blijken te zijn geweest.

Dit geval leert tevens, dat de Raad van State ook meerdere maanden het koninklijk gezag zal kunnen moeten waarnemen en dat zij, die meenen dat dit steeds slechts zeer kortstondig zal wezen, hoewel meestal, toch niet steeds in het gelijk dienen te worden gesteld.

Maar deze uitvoerende taak is, hoe belangrijk ook, hooge uitzondering; de adviseerende is de normale.

Deze is te onderscheiden in de verplichte en de facultatieve adviezen. Aanvankelijk, vóór 1848, vroeg de Koning zelfstandig advies, thans kunnen noch de Koning, noch de minister dit zonder elkaars medewerking. Wel wilde men bij het maken van de wet in 1861 den Koning vrij laten, ook zonder den minister advies te vragen aan den Raad in de gevallen dat dit advies facultatief was, maar men heeft in art. 28 der wet de woorden : «moet worden gehoord» veranderd in : «wordt gehoord», zoodat de Raad volkomen tot een regeeringsraad werd die steeds advies uitbrengt aan koning en ministers tezamen. Dit geschiedt als volgt : de minister vraagt aan den Koning om aan den Raad van State advies te mogen inwinnen, waar-

op de koning hem bij z. g. kabinetsrescript daartoe machtigt.

Verplicht is dit vragen van advies bij ontwerpen van wet en van algemeene maatregelen van bestuur, zoowel voor het rijk in Europa als elders. Over het *wetsontwerp*, hetgeen uitgaat van de regeering, wordt door den Raad geadviseerd vóór de behandeling, in de Staten-Generaal, hetgeen tot nadeel heeft dat dit advies niet de later aangenomen amendementen kan betreffen; over het *wetsvoorstel*, hetgeen van de Staten-Generaal uitgaat, adviseert de Raad van State na de behandeling in de Kamers en vóór de koninklijke bewilliging, zoodat alleen hier den definitieven vorm vast staat.

Bovendien hoort de Kroon den Raad van State, wanneer hij besluit tot vernietiging wegens strijd met de wet of het algemeen belang van de verordeningen van een provincie, een gemeente, of een waterschap. Daarnaast kan de Raad gehoord worden telkens wanneer dit noodig geoordeeld wordt, zooals wij zagen ook dan steeds door samenwerking van Koning en minister. Maar de Raad kan ook uit zich zelf adviseeren aan den koning, hetgeen geschied is met betrekking tot het wettelijk regelen van zijn werkwijze, het verdeelen van de leden over afdeelingen.

Ongetwijfeld het belangrijkste is het geven van adviezen aan de Kroon «in zake geschillen van bestuur of andere aan de Kroon ter beslissing onderworpen». Hiervoor bestaat een afdeeling bestaande uit 5 leden met de vice-president tot voorzitter, waarvan de leden als zoodanig door den Koning zijn aangewezen. Het is de afdeeling voor geschillen, of afdeeling contentieux. Haar werkwijze is geheel in de wet geregeld, terwijl de andere afdeelingen met betrekking tot hun arbeid deels in het Koninklijk Besluit zijn geregeld.

Het aantal overige afdeelingen komt overeen en wisselt dus met het aantal bestaande departementen van algemeen bestuur, zoodat ieder departement zijn corresponderende afdeeling in den Raad heeft, waarin de van den minister afkomstige ontwerpen worden behandeld. De voorstellen tot vernietiging van verordeningen komen dus in de afdeelingen van binnenlandse Zaken of in die van waterstaat.

Iedere afdeeling bestaat uit drie leden, zoodat ieder lid van eenige afdeelingen gelijktijdig lid is; de vice-voorzitter is uitsluitend voorzitter van contentieux. Staatsraden in buitengewone

dienst kunnen aan de afdeelingen worden toegevoegd. De afdeeling maakt een objectief verslag met behulp van een ambtenaar, terwijl in de volledige zitting, Raad van State in pleno, waar minstens de helft van het aantal leden tegenwoordig is, het schriftelijk advies aan de Kroon definitief wordt vastgesteld. Deze zittingen en adviezen zijn niet-openbaar en geheim. Slechts bij zeer belangrijke wetsontwerpen is een minister wel eens tot openbaarmaking overgegaan.

De werkwijze van de «afdeeling voor geschillen» is daartegenover een geheel andere. Verschillende bijzondere wetten dragen bepaalde geschillen op ter beslissing aan den Koning, die gelijktijdig verplicht wordt gesteld bij die wet om den Raad van State te hooren, alvorens te beslissen. Hier zal dus sedert de ministerieele verantwoordelijkheid de minister namens den onschendbaren Koning dienen op te treden.

Belanghebbenden worden dan door den Raad uitgenoodigd door schriftelijke stukken hun bezwaren of beweringen te staven binnen een bepaalde termijn en de stukken worden op de secretarie voor belanghebbenden ter inzage gelegd. In een openbare vergadering wordt verslag uitgebracht en kan door partijen worden gepleit, waarop beraadslaging met gesloten deuren volgt over het advies aan de Kroon. In een openbare vergadering wordt voorlezing gedaan van de beslissing van den Koning. Wijkt die beslissing af van het oordeel van den Raad, dan wordt zij in het Staatsblad gepubliceerd met redenen omkleed. Voor de meeningen in den Raad geuit bestaat onschendbaarheid.

In den loop der jaren heeft men de taak van den Raad van State aan veel kritiek onderworpen. Zoo heeft men er op gewezen dat juist de geheimhouding van haar adviezen den invloed van dezen aanmerkelijken verzwakt in een tijd waarin de openbare meening en daarmede ook de geest der ministers oppermachtig door een vrije pers beheerscht wordt. (In het voorloopig verslag uit de 2e Kamer omtrent de ontwerpen der voorgestelde grondwetsherziening geeft men wederom van deze opvatting over de geringe beteekenis der adviezen over wetsontwerpen blijk.) In 1848 had men dan ook reeds een andere taak voor den Raad op het oog toen men hier naar Franschen trant het redigeeren der wetteksten wilde doen geschieden, opdat er eenheid van begrip en terminologie in de geheele Nederlandsche wetgeving zou ontstaan. Het plan

ging niet door; toch oefent de Raad een taalkundige contrôle uit op menig ontwerp, al kan hij nu niet beletten dat bijv. verschillende wetten aan het begrip «ambtenaar» een geheel verschillende beteekenis toekennen. Maar men is er den voorkeur aan blijven geven om de wetsredactie te blijven opdragen aan den minister ondergeschikte ambtenaren.

Een groote toekomst blijft nog steeds weggelegd voor de afdeeling voor geschillen, die men sedert 1887, het jaar waarin men bij grondwetsherziening op een algemeene regeling van de administratieve rechtspraak ging aansturen, tot een zelfstandig rechtsprekend college wilde doen uitgroeien door haar uitspraken van advies aan de Kroon tot definitieve beslissingen te maken. Hierover zijn zelfs de tegenstanders der wetsadviesen het eens. Dit werd in art. 76 der grondwet mogelijk gemaakt door middel van een wettelijke regeling. Maar deze is vastgeklemd aan het streven naar de algemeene regeling der administratieve rechtspraak die nog steeds op zich laat wachten, al heeft het niet aan meerdere pogingen ontbroken haar tot stand te brengen. Had men in 1848, toen men meende dat bij een Raad van State naar Fransch model, behalve een bureau voor het ontwerpen van wetten, ook een college voor administratieve rechtspraak behoorde, sneller doorgetast, wellicht was de toestand in dit opzicht nu veel beter dan thans, nu men den algemeenen toestand eer bedorven dan verbeterd heeft, door allerlei bijzondere kleine regelingen voor administratieve rechtspraak.

Ook veel later, na den wereldoorlog, heeft men opnieuw met verlokkenen blik naar den Fransche Conseil d'état gekeken, nu naar de ontwikkeling omtrent zijn rechtspraak over het gezagmisbruik, de «détournement de pouvoir». Terecht zag men ook hier bij den Franschen

Raad van State iets op het gebied van de administratieve rechtspraak tot ontwikkeling komen, waarvan het gemis als een leemte moet worden gevoeld.

Zoo heeft de Nederlandsche Raad van State enerzijds op het gebied der wetgeving een taak over wier beteekenis voor den tegenwoordigen tijd men zal kunnen redetwisten, anderzijds heeft het college op het terrein der rechtspraak nog een groote toekomst. Ondertusschen is het onmiddellijk na het koningschap het hoogste staatsorgaan, eerbiedwaardig door traditie en maatschappelijk aanzien en zoo is het zeer waarschijnlijk dat het zal blijven voortbestaan, al wordt het van tijd tot tijd bedreigd. Noch de Staatscommissaris, noch de regeering zijn dan ook bereid gevonden bij de komende grondwetsherziening stappen in die richting te doen. Was er bij het tot stand brengen van de grondwet van 1848 reeds in de 2e Kamer, «recht van amendement» geweest, de Raad was er nu niet meer. Nu moest men over het geheele tweede hoofdstuk der grondwet stemmen en dit afstemmen beteekende tevens het afkeuren van de zoo begeerde onschendbaarheid der kroon en de ministerieele verantwoordelijkheid. Tegenwoordig is het de bezuinigingsleus die naar een object doet zoeken, maar die slechts het aantal leden van 14 op 10 wist te brengen.

Zoo is dus de positie van den Raad van State in den Nederlandschen staat en volksgemeenschap desondanks krachtig en gezond en heeft hij in 1931 terecht op gloriose wijze zijn 400-jarig bestaan herdacht en gevierd.

Leiden, 11-12-1936.

J. J. VON SCHMID.

Privaat-docent aan de Universiteit te Leiden.

RECHTSPRAAK

Nr 87. RECHTBANK VAN KOOPHANDEL
TE ANTWERPEN

29 October 1936.

Voorzitter : M. Gerling.

Referendaris : M. Schoonen.

Pleiters : Mrs A. Vaes en J. Valvekens.

ACTIO DE IN REM VERSO.—VERRIJKING EENER
N. V. DOOR INBRENGSTEN VAN EEN VENNOOT.
—ONTVANKELIJKHEID.

De rechtsleer neemt thans algemeen het princip van de «actio de in rem verso» aan als sanctie van het beginsel dat niemand zich ten nadeele van een ander verrijken mag. Deze vordering vormt een origineele actie. Zelfs de aanwezigheid van een derde persoon verhindert niet dat er een rechtstreeksche verhouding van causaliteit bestaat tusschen de schade aan een partij berokkend en de verrijking door een ander genoten.

Wanneer het derhalve is bewezen dat een debiteur zijn activa, die het onderpand van zijn schuldeischers

vormen, in eene vennootschap heeft ingebracht en deze laatste voor die genoten voordeelen geen tegenprestatie heeft geleverd, heeft zij zich zonder oorzaak ten koste der schuldeischers van den oorspronkelijken debiteur verrijkt en moet zij derhalve tot schadeloosstelling worden veroordeeld.

Leemans en Peeters t/ N. V. Cie Navigation et de Transports E. Sepulcre et van den Heurck.

Overwegende dat krachtens twee vonnissen van deze Rechtbank in dato respectievelijk 8 en 23 October 1935, waarvan de geregistreerde expeditiën zijn overgelegd en die kracht van gewijsde verkregen, de eischeres op den heer Edmond Sepulcre een vordering heeft van Fr. 1707 en Fr. 3045 in hoofdsom plus de intresten en de kosten ;

Dat de eischeres deze vonnissen niet heeft kunnen ten uitvoer leggen en dit wegens insolventie van Sépulcre, zooals blijkt uit 2 geregistreerde processen verbaal van den deurwaarder Vyt te Antwerpen, in dato 4 Maart 1936 ;

Dat het ook vaststaat dat Sépulcre zijn eigen zaak, zijnde een overzeesche expeditie bedrijf intuschen heeft gestaakt en den 16 Maart 1935 (bijvoegsel Staatsblad 4 April 1935) de thans gedaagde N. V. heeft opgericht ;

Overwegende, dat de aktie ten doel heeft voor recht te hooren zeggen: ofwel dat de gedaagde maatschappij hoofdelijk met E. Sépulcre voor de bedoelde sommen zal gehouden worden omdat ze dezès activa en passiva overgenomen heeft, ofwel dat ze deze bedragen als schadevergoeding schuldig is, omdat ze zich de activa van E. Sépulcre heeft toegeëigend en zich zodoende zonder oorzaak heeft verrijkt ;

Overwegende ten aanzien van het eerste middel dat de gedaagde die een juridisch wezen, onafhankelijk van den persoon van de vennooten is, principieel niet kan instaan voor persoonlijke schulden door een van de vennooten, buiten de maatschappij om, aangegaan, en dat voorts nooit werd overeengekomen dat de gedaagde zulke schulden overnam ;

Overwegende dat op grondslag van het 2de middel de vordering als een actio de in rem verso voorkomt ;

Overwegende dat door de jurisprudentie het principe van de actio de in rem verso thans algemeen wordt aangenomen als sanctie van het beginsel dat niemand zich ten nadeele van een ander verrijken mag ;

Dat dergelijke vordering een origineele actie vormt en dat zelfs de aanwezigheid van een derde persoon niet verhindert dat er een rechtstreeksche verhouding van causaliteit bestaat tusschen de schade aan den eischer berokkend en de verrijking door den gedaagden genoten ;

(Cass. Fr. 15 Juni 182 ; D 1892-I 596. Planiol et Ripert, deel VII, n° 752, z. v en later aangehaalde autoriteit Bonnecase, suppl. Baudry III, n° 225. Ripert et Teisseire, Revue Trim. 104 p. 725. Renard ibid. 1920 p. 243).

Overwegende dien opzichte dat uit de elementen des gedings in gebleken : dat in weerwil der ontkenning van gedaagde, deze laatste wel degelijk

de zaken van Edm. Sépulcre voortzet daar volgens haar statuten de N. V. ten doel heeft : «het internationaal vervoer, transito, import en export en in het algemeen alles wat betrekking heeft op internationaal transport te water en te land», hetgeen overeenkomt met het vroeger door E. Sépulcre uitgeoefend bedrijf ;

Dat de gedaagde haar maatschappijliken zetel gevestigd heeft in dezelfde lokalen waar E. Sépulcre vroeger zijn kantoor had ; dat hij hetzelfde telefoonnummer en hetzelfde telegramadres heeft aangenomen ;

Dat van de zes mede oprichters der gedaagde N. V. geen enkel op de hoogte van het expeditiebedrijf schijnt te zijn, daar deze volgens eigen aangifte zijn : «een houtkoopman, twee landelijke eigenaars, twee zonder beroep (waaronder Mw Wwe Sépulcre, moeder van E. Sépulcre en een bediende) zoodat E. Sépulcre als eenig bevoegde en dus ook feitelijk de eenige werkzame en besturende vennoot te voorschijn komt ;

Overwegende dat dus klaarblijkelijk E. Sépulcre in de maatschappij ingebracht heeft zijn klienteel, zijn relaties, zijn vakkennis zijn ervaring, en zijn geheele aktiviteit en dat gezien het hierboven gezegde, deze opbrengst de bestaansmogelijkheid zelf van de vennootschap uitmaakt ;

Dat E. Sépulcre bovendien voor de 40 van de 200 aandelen die het maatschappelijk kapitaal vormen heeft ingeteekend en dat de oprichters verklaard hebben dat ieder aandeel volgestort was en het bedrag der stortingen op den dag der oprichting ter beschikking van de maatschappij stonden ;

Overwegende dat het alzoo voldoende is bewezen, dat E. Sépulcre zijn activa die het onderpand van zijn schuldeischers vormt in de gedaagde vennootschap heeft ingebracht ;

Dat anderzijds de maatschappij van die genoten voordeelen geen tegenprestatie heeft geleverd en zich bijgevolg door het feit van Ed. Sépulcre ten koste van dezès schuldeischers, zonder oorzaak heeft verrijkt ;

Overwegende dat de gedaagde deswege schadeloosstelling aan de eischeres verschuldigd is en dat de vordering dus als gegrond voorkomt ;

Recht doende :

Maakt melding dat de beschikkingen der artikelen 2, 30, 34, 36 lid I, 40 lid II en 68 van de wet van 15 Juli 1935 inacht werden genomen voor het opmaken van het exploit en de andere akten van rechtspleging welke het vonnis voorafgaan ;

Veroordeelt de gedaagde om aan de eischeres te betalen : 1° de som van fr. 1707 ;

2° den wettelijken intrest op dit bedrag sedert 15 October 1933 ;

3° de som van fr. 3.045 ;

4° den wettelijken intrest op dit bedrag sedert 18 October 1935 ;

5° de som van fr. 984,70 ;

Veroordeelt de gedaagde bovendien in de kosten des gedings ;

Verklaart dit vonnis uitvoerbaar bij voorraad, niettegenstaande hooger beroep en mits stellende zekerheid.

Nr 88.

CORRECTIONEELE RECHTBANK TE TURNHOUT

20 November 1936.

Voorzitter : Mr Janssens.

Rechters: Mrs van den Hove d'Ertsenryck en Swennen.

Op. Min. : Mr Gaeremynck.

Pleiter : Mr Gepts.

**I. VERZET IN STRAFZAKEN. — RECHTSGEVOLG.
II. GRONDWET. — STRAFVERVOLGING TEGEN
EEN LID VAN EEN VAN BEIDE KAMERS. — VOOR-
WAARDEN.**

I. *Het verzet in strafzaken heeft voor gevolg dat het vonnis bij verstek gewezen als niet bestaande moet gehouden worden, doch zulks is niet het geval voor de daden van vervolging welke dit vonnis zijn voorafgegaan.*

II. *Een lid van een van beide Kamers kan, buiten het tijdperk der zitting, voor de correctionele Rechtbank vervolgd worden zonder de machtiging der Kamer waarvan hij deel uitmaakt, ook wanneer hij niet op heeterdaad werd betrapt.*

Ingeval, tijdens de zitting der Kamer, verzet wordt betuogend tegen een vonnis bij verstek uitgesproken vóór het tijdperk der zitting, is de Rechtbank slechts gehouden de behandeling der zaak te schorsen, zoolang de zitting duurt, indien de Kamer waarvan de betichte deel uitmaakt, zulks vordert.

O. M. t/ Pelgroms.

Gelet op het vonnis bij verstek geveld door deze Correctionele Rechtbank, Kamer met drie Rechters, den 2 October 1936, nr 651/954, beteekend aan verwezene Pelgroms, bij exploit van deurwaarder Emiel Tirmarche te Moll, sprekende met hemzelf, den 31 October 1936, bij welk vonnis voornoemde Pelgroms verwezen wordt om : 1°) te Gheel, kanton Moll, op 10 Augustus 1936; 2°) te Westerloo, kanton Westerloo, op 20 Augustus 1936, en 3°) te Lichtaert, kanton Herenthals, op 21 Aug. 1936 : in overtreding met de wetten van 30 April 1936, artikel 128, en van 5 Juni 1934 en van het Besluit van den heer Gouverneur der Provincie Antwerpen, van 17 Juni 1936, artikel 1, 2 en 3, zich bevonden te hebben in samenscholingen, optochten, meetings, betoogingen of eender welken volksploep op den openbaren weg of in open lucht of op voor het publiek toegankelijke private terreinen, tot drie straffen van acht dagen gevangenzitting en 26 frank boete, ieder; zijnde iedere geldboete van 26 frank vervangbaar bij gebrek aan betaling binnen den wettelijken termijn door acht dagen gevangenzitting, en verhoogd met 60 opdecimen en aldus gebracht op 182 frank, alsmede tot één derde der kosten, beloopende in het geheel 49,80 frank;

Gelet op het verzet tegen vorenaangehaald vonnis van 2 October 1936 gericht door voornoemden Pelgroms, bij geboekt exploit van deurwaarder Jaak Houet te Turnhout, van 6 November 1936;

Gelet op het vonnis op tegenspraak geveld door deze Correctionele Rechtbank den 13 November

1936, waarbij het verzet door betichte gericht tegen voren aangehaald vonnis van 2 October 1936, Nr 651/954, aangenomen wordt;

Gezien de processtukken;

De rechtspleging geschied zijnde ingevolge de voorschriften der wetten en besluiten en in de Nederlandsche taal met naleving van art. 2, 11, 12, 14, 31, 32, 34, 35, 36, 37, 41 der wet van 15 Juni 1935;

Gehoord de getuigen in hunne verklaring en betichte in zijne middelen van verdediging;

Gehoord het Openbaar Ministerie in zijne verdedigingen;

Overwegende dat betichte, lid der Kamer van Volksvertegenwoordigers, beweert dat, vermits tengevolge van het verzet de uitgesproken veroordeeling voor niet bestaande moet gehouden worden (art. 187 van het Wetboek van Strafvordering; wet van 9 Maart 1908), de Rechtbank de verdere behandeling der zaak dient te schorsen tot na de zitting van gezegde Kamer welke heeft aanvang genomen op 10 November laatstleden, zulks omdat ingevolge artikel 45 van de Grondwet, geen lid van een van beide Kamers, tijdens de zitting, in strafzaken kan vervolgd worden dan met de machtiging der Kamer waarvan hij deel uitmaakt, behalve wanneer hij op heeterdaad werd betrapt;

Overwegende dat de vervolging tegen betichte is ingesteld en het vonnis bij verstek is uitgesproken buiten het tijdperk van de zitting der Kamer waarvan betichte deel uitmaakt, zoodat de machtiging dezer Kamer niet vereischt was; dat zoo tengevolge van het verzet gedaan tijdens het tijdperk der zitting, het vonnis bij verstek gewezen als niet bestaande moet gehouden worden, zulks niet het geval is voor de daden van vervolging welke dit vonnis zijn voorafgegaan (Pand. Belg. V° Opposition aux. jug. et ord., mat. répress. No 56);

Overwegende dat vermits de regelmatig ingestelde vervolging blijft bestaan, niettegenstaande het verzet, de behandeling der zaak slechts zou moeten geschorst worden tijdens de zitting, en zoolang deze duurt, indien de Kamer het vordert (art. 45, al. 3, van de Grondwet; zie ook «Les Nouvelles», lois politiques et administratives, tome II, N° 509; Pand. Belg., V° Chambres légis. N° 19; Cass. 2 Aug. 1886, Pas. 1886, I, p. 375);

Overwegende dat geen aanzoek tot schorsing van wege de Kamer is ingediend en de schorsing derhalve niet dient bevolen te worden;

Ten gronde :

Overwegende dat de feiten ten laste van betichte Pelgroms bewezen zijn gebleven, zooals ze hierboven nader zijn omschreven;

Overwegende dat er ter zake samenloop van wanbedrijven voorkomt;

Gezien artikels 40, 38, 60 van het Strafwetboek; 128 der wet van 30 April 1836; 1 en 2 der wet van 5 Juni 1934; 1, 2, 3 van het besluit van den heer Gouverneur der Provincie Antwerpen, van 17 Juni 1936; 176 van de wet van 2 Januari 1926; 1 van de wet van 27 December 1928; 187 (nieuw), 194 van het strafvorderingswetboek; 9 van de wet van 31 Mei 1888; door den heer Voorzitter aangeduid;

Om deze beweegredenen, beslissende op tegenpraak :

De Rechtbank, zegt dat de behandeling der zaak niet dient geschorst te worden;

Veroordeelt den betichte Pelgroms, wegens de ten zijnen laste bewezen verklaarde feiten, tot drie straffen, van acht dagen gevangenzitting en 26 fr. geldboete ieder; zijnde iedere geldboete van 26 fr. vervangbaar bij gebrek aan betaling binnen den wettelijken termijn door acht dagen gevangenzitting;

Zegt dat gemelde geldboeten verhoogd zijn met 60 opdecimen en gebracht : ieder op 182 frank;

En aangezien verwezene Pelgroms nog geene veroordeeling beloopt heeft tot lijf- of boetstraffen en een maatregel van genadigheid van aard is om zijne verbetering te doen hopen;

Zegt dat de straffen hiervoren tegen hem uitgesproken maar zullen uitgevoerd worden voor zoo veel hem binnen drie jaar een nieuwe straf voor misdaad of wanbedrijf zal worden opgelegd;

Verwijst betichte Pelgroms tot één derde van de kosten berekend in het vonnis van 2 October 1936 ter somme van 49,80 frank in 't geheel, alsmede tot de kosten door het verzet veroorzaakt en beloopt de 50,70 fr., zulks omdat het verstek aan betichte Pelgroms te wijten is geweest;

Gelast het Openbaar Ministerie met de uitvoering van het tegenwoordig vonnis.

Nr 89.

WERKRECHTERSRAAD VAN BEROEP VOOR DE PROVINCIE ANTWERPEN en LIMBURG

23 November 1936.

Voorzitter : Mr. H. Van Oekel.

Pleiters : Mrs A. Vaes en Stryckers.

BEROEP TEGEN BEWEEGREDEKEN EENER BESLISSING ALS DUSDANIG NIET ONTVANKELIJK.

Het beroep dat wordt gericht tegen eene rechterlijke beslissing, die zelf niet vatbaar is voor beroep omdat zij nog niet over de betwisting heeft uitgesproken en dat enkel bedoelt kritiek uit te oefenen tegen zekere motieven der voorloopige beslissing van uitspraak, is niet ontvankelijk.

Oste t/ M. E. G. A.

Gezien...

Aangezien de oorspronkelijke vordering er toe strekt beroepene te doen veroordeelen tot het betalen van 3.900 frank, zijnde het bedrag van drie maanden loon, ten titel van schadevergoeding, voor schielijke wederrechtelijke ontslating;

Dat het vonnis a quo beroepene heeft veroordeeld tot het betalen van 86,60 frank ten titel van loon, en alvorens te beslissen over de gevorderde schadevergoeding, de zaak verdaagd tot na beslissing over het gaande strafrechterlijk onderzoek ten laste van den aanlegger;

Aangezien beroeper besluit tot de hervorming van het vonnis a quo en toekenning zijner oorspronkelijke vordering in betaling van 3.900 frank

schadevergoeding; dat beroepene harerzijds besluit tot de niet-ontvankelijkheid en bijkomend tot de ongegrondheid van het ingeslagen beroep, en bekrachtiging van het bestreden vonnis;

Aangezien het bestreden vonnis in zijn beschikend gedeelte niets heeft beslist betreffende den ingestelden eisch tot schadevergoeding, en zich dienaangaande heeft beperkt tot het uitstellen der zaak, tot na een hangend strafrechterlijk onderzoek;

Dat de grieven die door den beroeper tegen voormeld vonnis worden aangevoerd, veeleer en uitsluitend gericht worden tegen de motieven dezer beslissing die hem bedenkelijk voorkomen voor het lot dat het later te vellen vonnis nog zijne vordering zal voorbehouden;

Maar dat een beroep enkel gericht tegen de beweegredenen eener rechterlijke beslissing die zelf niet vatbaar is voor beroep, niet ontvankelijk is. Dat het niet ernstig kan worden betwist, noch wordt betwist dat het vonnis van uitstel dat alleen over den eisch tot schadevergoeding werd geveld, niet vatbaar is voor beroep;

Aangezien voor wat de veroordeeling betreft tot 86,— frank ten titel van loon, deze uitspraak valt buiten het bestek van de gestelde vordering en dus dient te worden hervormd;

Om deze redenen :

De Werkrechtersraad van Beroep, kamer voor bedienden, alle verdere en tegenstrijdige besluiten verwerpende, doet het eerste vonnis te niet in zoverre het eene veroordeeling tot betalen van loon inhoudt, verklaart het beroep hic et nunc onontvankelijk voor het overige, en veroordeelt beroeper tot de kosten.

Nr 90.

VREDEGERECHT TE BERCHEM

6 October 1936.

Vrederechter : M. A. Baeten.

Pleiters : Mrs Lagrou en Schöller.

AANSPRAKELIJKHEID. — GEMEENTE. — VERLICHTING. — MISBRUIK VAN RECHT.

Wanneer een gemeente in uitvoering van regelmatig genomen beslissingen van het gemeentebestuur, een plein openstelt voor alle verkeer, en er een lantaarnpaal plaatst, die slechts volgens de getroffen beslissingen verlicht blijft tot middernacht, maakt zij slechts gebruik van hare bestuurlijke macht, dus van haar recht.

Slechts dan zou de gemeente misbruik van recht hebben gepleegd indien zij de weggebruikers redelijker wijze moest doen vertrouwen dat zij in 't midden van 't plein na middernacht, geene onverlichte voorwerpen zouden aantreffen.

Dit is niet het geval daar het normaal is dat in 't midden van pleinen door openbare besturen, kiosken, standbeelden, pompen, enz., worden geplaatst die na een bepaald uur niet meer verlicht zijn.

Melis t/ Gemeente Mortsel.

Aangezien de eisch er toe strekt verweerster te hooren veroordeelen om aan eerste aanlegster te

betalen, ten titel van schadevergoeding, de som van 3.912,15 frank en aan tweeden aanlegger, de som van 300,— frank, ten titel van schadevergoeding, samen met de gerechtelijke intresten en de kosten des geding;

Gehoord partijen in hunne middelen en besluiten; Aangezien op 29 October 1935, rond 0,30 uur, de aangestelde van aanlegster met haar auto tegen een lantaarnpaal reed, die ongeveer in 't midden van het gemeenteplein, achter het gemeentehuis te Mortsel, opgericht stond en niet verlicht was;

Aangezien aanleggers beweren dat die aanrijding veroorzaakt werd door de schuld van verweerster; dat zij haar namelijk verwijten vermelden paal, door haar opgericht op een plein dat zij opgesteld had voor alle verkeer, onverlicht gelaten te hebben op 't oogenblik der botsing;

Aangezien het vaststaat dat in uitvoering van regelmatige beslissingen van het gemeentebestuur van Mortsel: 1° vermeld plein opgesteld was voor alle verkeer; 2° vermelden paal ongeveer in 't midden van dit plein opgericht was; 3° deze paal slechts tot middernacht verlicht was;

Aangezien de gemeente Mortsel, toen zij vermelde beslissingen nam en uitvoerde, gebruik maakte van hare bestuurlijke macht of — anders gezegd — van haar recht; dat zij, indien zij enkel gebruik maakte van haar recht, geene fout beging; dat derhalve slechts dient onderzocht of zij daarbij geen misbruik van recht pleegde;

Aangezien ter zake de gemeente Mortsel slechts dan misbruik van recht zou kunnen aangewreven worden indien zij, met vermeld plein open te stellen voor alle verkeer, de weggebruikers redelijkerwijze moest doen vertrouwen dat zij in 't midden van dit plein, na middernacht, geene onverlichte voorwerpen als vermelden lantaarnpaal zouden aantreffen;

Aangezien dit, naar Ons oordeel, geenszins het geval was; dat het immers een zeer normale toestand is dat in 't midden van pleinen, die open staan voor alle verkeer, door de openbare besturen of met de toelating van de openbare besturen, voorwerpen geplaatst worden zooals kiosken, standbeelden, pompen, herdenkingszuilen, lantaarn- of versieringspalen, enz., die na middernacht niet verlicht zijn;

Aangezien de eisch dus ongegrond voorkomt;

Om deze redenen:

Wij, Achiël Baeten, Vrederechter van het kanton Berchem-Antwerpen, uitspraak doende tegensprekelijk en in eersten aanleg, verklaren den eisch ongegrond, wijzen hem af en veroordeelen aanleggers tot de kosten des geding.

NOTA. — Voor zoover wij weten is dit de eerste gerechtelijke beslissing die de theorie van het misbruik van recht te pas brengt bij het vraagstuk der aansprakelijkheid van de openbare besturen. Is misbruik van macht (abus de pouvoir) iets anders dan misbruik van recht (abus de droit) door openbare machten gepleegd? Denk aan het misbruik van recht gepleegd door den eigenaar die gedurende jaren gedooft dat het publiek ongehinderd zijn privaten weg gebruikt en plots, zonder eenige verwittiging of aanwijzing, over dien weg eene gracht graaft, waarin 's nachts een argeloos «weggebruiker» komt verongelukken.

Nr 91.

VREDEGERECHT TE GEERAARDSBERGEN

24 Februari 1936.

Vrederechter: M. Albert de l'Arbre.

Pl.: Mrs Alb. D'Haese, Van Trimpont en Fl. Lefebure.

- I. PACTOVEREENKOMST. — GEEN OPZEGGING. — STILZWIJGENDE WEDERVERHURING. — NIEUWE PACT. — VOORWAARDEN. — DUUR. — MOGELIJKHEID VAN WIJZIGINGEN IN PRIJS, BIJKOMENDE BETALINGEN EN BIJZONDERE VOORWAARDEN. — BEWIJS.
- II. KUISCHEN VAN GRACHTEN. — SNOEIEN DER BOOMEN. — ONDERHOUD VAN BRUGGEN, DIJKEN EN AFSLUITINGEN. — OVEREENKOMST. — PACTVERBREKING OF HERSTELLING VOOR EINDE DER PACT. — VOORWAARDEN.
- III. SCHADEVERGOEDING. — NOODZAKELIJKE INGEBREKESTELLING. — ART. 1146 B. W. — DAGVAARDING. — DOEL.

I. *Bij gebreke van regelmatige opzegging is er een stilzwijgende wederinhuring overeenkomstig art. 12, wet van 7 Maart 1929; er ontstaat een nieuwe pacht aan de voorwaarden der vroegere uitgenomen deze welke den duur betreffen.*

Partijen kunnen bij den aanvang of gedurende de wederverhuring, prijs, bijskomende betalingen en bijzondere voorwaarden wijzigen. De pachter moet hiervan het bewijs leveren.

II. *Bij niet kuischen der grachten en niet onderhouden van bruggen, dijken en afsluitingen, door den pachter, ontstaat er voor den eigenaar nog geen onmiddellijk recht op pachtverbreking zoo dit alles kan hersteld worden voor het einde der pacht. Het verwaarloosen van het opgelegd snoeien der boomen en in erge gevallen het niet kuischen der grachten, kunnen echter aanleiding geven tot onmiddellijke pachtverbreking.*

III. *Een eisch tot schadevergoeding is «hic et nunc» niet onvankelijk; vóór de dagvaarding dient de pachter ingebreke gesteld te worden. De dagvaarding kan tot dit doel dienen betrekkelijk de boomen en grachten die tijdig moeten verzorgd en gekuischt worden.*

O. Driscart t/ M. De Roeck.

Gezien de inleidende dagvaarding in dato 22 Januari 1936;

Aangezien de dagvaarding in het Nederlandsch werd opgesteld gelijk voorzien bij artikel 2 der wet op het gebruik der talen in de gerechtszaken;

I. — Eisch tot betaling: a) van 625 fr. wegens verschuldigde lasten over de vijf laatste jaren; b) van 50 fr. voor intrest;

Aangezien volgens artikel 12 der wet van 7 Maart 1929, verzendende naar artikel 7, bij gebrek aan regelmatigen opzeg, wat ter zake het geval is, stilzwijgende wederverhuring bestaat;

Aangezien in geval van stilzwijgende wederverhuring, een nieuwe pacht ontstaat, maar als regel geldt dat al de voorwaarden van de vroegere pacht blijven bestaan, uitgenomen deze die den duur van de pacht betreffen;

Aangezien nochtans geen rechtsbepaling verbiedt dat partijen tijdens den aanvang of gedurende de wederverhuring, den hoofdprijs van de pacht, de bijskomende betalingen en de bijzondere voorwaarden

van de vroegere pacht veranderen (Vrederecht van St. Kwintens-Lennik, 24 Dec. 1930, J. J. P., 1931, blz. 93);

Aangezien het vaststaat dat de verweerster sedert den vervaldag van 't jaar 1930, 2.000 fr. 's jaars betaalt, en dat ze tot den vervaldag van het jaar 1933 de grondlasten, de provincie en de gemeentelasten betaalt heeft; (tot het einde van de pacht van negen jaar aangegaan door haren echtgenoot (pacht geboekt te Geeraardsbergen den 4 Mei 1921, een blad, zonder verzending, deel 64, bl. 79, vak 6, ontvangen 1 fr., geteekend «de Ontvanger De Ridder») betaalde de verweerster als weduwe van Alexander Poelaert en opvolgster in de pacht als hoofdsom enkel 1.000 frank);

Aangezien de verweerster beweert dat in 't jaar 1933 overeengekomen werd dat in 't vervolg de eigenaar de grondlasten, provincie en gemeentelasten, voorzien in de vroegere pacht en betaald tot vervaldag 1932, op hem zoude nemen;

Aangezien de aanlegger zulks betwist en dat, in dezen staat van zaken, de last van het bewijs eener verandering ontegensprekelijk berust op de verweerster;

Aangezien de verweerster noch dat bewijs noch een voorstel van bewijs aanbiedt;

Aangezien het feit, dat de eigenaar zich zonder voorbehoud voldaan verklaard heeft nopens de betaling der eigenlijke pachtsom, geen voldoende bewijs geeft dat de huurling de belastingen niet meer te betalen had;

Aangezien de eisch nopens de betaling dienvolgens gegrond is over de jaren 1933, 1934 en 1935 en een totaal bedraagt welk nog niet duidelijk vaststaat door de gegevens van de bundels der partijen;

Aangezien volgens de wet, de nationale crisisbijdrage ten laste moet blijven van den eigenaar;

Aangezien, wat betreft de betaling van een jaarlijkschen intrest van 10 fr., beloofd door Alexander Poelaert over geheel den tijd dat hij zoude huurling zijn, niet bewijst dat die verplichting langer duren moest dan de pacht van 9 jaar aangegaan door voornoemde Alexander Poelaert;

II. — Aangezien de aanlegger beweert dat de verweerster de grachten van den verhuurden meersch moet kuischen, de bruggen, dijken en afsluitingen onderhouden, de boomen moet snoeien;

Aangezien verweerster die verplichtingen, voorzien in de vroegere pacht, heeft te vervullen, niet alleen volgens de stilzwijgende wederverhuring, maar ook volgens artikel 1754 van het Burgerlijk Wetboek (Beeckman et Lebleu, Code du propriétaire et du locataire, n° 131);

III. — Aangezien de aanlegger aan de verweerster wil verbieden dat ze paarden op den meersch zou laten loopen;

Aangezien niet kan geloochend worden en niet geloochend wordt dat sedert jaren de aanlegger toelaat wat hij nu verbiedt;

Aangezien daaruit genoegzaam blijkt dat de voorwaarde, hieromtrent geschreven in de vroegere pacht, bij akkoord der partijen, afgeschaft werd;

IV. — Aangezien de aanlegger, om reden dat de verweerster de grachten niet wel ruimt, de bruggen,

dijken en afsluitingen niet wel onderhoudt, de boomen niet zorgvuldig snoeit, de pachtbreuk vraagt;

Aangezien, bij uitzondering van het snoeien van de boomen en in erge gevallen het verwaarloozen der grachten, al die klachten van misbruik van den meersch neerkomen op feiten die kunnen hersteld worden vóór het einde van de pacht en dus heden-daags niet kunnen ten gronde liggen van eenen eisch tot pachtbreuk (Pand. Belges V° Abus de jouissance louage, n° 39); dat daarbij artikel 1729 van het Burgerlijk Wetboek dat de pachtbreuk voorziet, deze niet uitdrukkelijk oplegt maar overlaat aan de wijsheid der rechtbanken;

Aangezien het billijk voorkomt de verweerster op te leggen de boomen te snoeien en de grachten te kuischen van zoohaast de winteroverstroming van den meersch zal gedaan zijn, van nu af aan den aanlegger de toestemming gevende ons te verzoeken eenen dag te stellen tot bezoek ter plaats, indien hij nopens de boomen en de grachten geene voldoening bekomt;

V. — Aangezien de eisch tot schadevergoeding «hic et nunc» niet ontvankelijk is, om reden dat er geene in vertoefstelling geschiedde vóór de dagvaarding, dewelke tot dit doel dienen kan betrekkelijk de boomen en grachten, die nu tijdig moeten verzorgd worden door de verweerster (art. 1146 van het Burgerlijk Wetboek);

Om deze redenen :

Wij, Vrederechter van het Kanton Geeraardsbergen, rechtdoende tegensprekelijk en in eersten aanleg;

1) Verwijzen in principie de verweerster tot de betaling der grondlasten, provincie en gemeentelasten over de jaren 1933, 1934 en 1935 betrekkelijk de weide Abeelmeersch, gelegen te Viane, groot 5 hectaren 7 aren 5 centiaren, palende de kasseide, de Marcke en den los, verhuurd aan 2.000 fr. 's jaars als hoofdsom;

2) Zeggen dat de aanlegger voornoemde schuldvordering nader te bepalen heeft;

3) Zeggen dat de verweerster, in principie de grachten moet kuischen, de bruggen, dijken en afsluitingen moet onderhouden; dat, meer bepaald, de verweerster de grachten moet gekuischt hebben en de boomen moet gesnoeid hebben van zoohaast zulks mogelijk is; de aanlegger van nu reeds de toelating hebbende om ons dag en uur te vragen waarop wij ons, indien noodig, ter kwestieuze plaats zullen begeven;

4) Verwerpen «hic et nunc» de eisch tot pachtbreuk en schadevergoeding;

5) Kosten voorbehouden en toelating aan de meest gereede partij de zaak ter zitting te doen oproepen;

NOTA. — Het in dit vonnis aangehaalde art. 1754 B. W. waar het gaat over verplichtingen van den *pachter* wordt o.i. verkeerd aangewend; dit artikel staat onder de afdeling II die uitsluitend de *huur-* en niet de *pachtovereenkomst* behandelt. Het is art. 1766 dat diende vermeld. — Waar verder in het vonnis op art. 1729 B. W. wordt gesteund, ware het vollediger geweest er ook de art. 1184, 741 en 1766 in fine, bij te voegen.

Nr 92.

VREDEGERECHT TE BEVEREN-WAES

24 Maart 1936

Vrederechter : M. Van Nuffel.

Pl. : Mrs P. M. Orban en J. De Vestele (Brugge).

ARBEIDSONGEVAL. — SCHIPPER. — HARTADERBREUK. TENGEVOLGE VAN BUITENGEWONE KRACHTINSPANNING. — BEWIJS DOOR VERMOEDENS. — WEERGESTELTENIS.

Als voldoende bewijs van het ongeval dient aangenomen te worden een aaneenschakeling van ernstige bepaalde overeenstemmende vermoedens bij dewelke een ongeval voorgevallen tijdens het uitvoeren van het werkkontrakt verondersteld is voorgevallen te zijn door het feit van de uitvoering.

Een werkongeval kan veroorzaakt zijn door eene abnormale krachtinspanning en dit abnormaal karakter moet subjectief aanschouwd worden. Daarbij dient rekening gehouden te worden met den gezondheids-toestand van het slachtoffer op het oogenblik van het ongeval.

De weergesteltenis kan de aanleiding zijn tot een arbeidsongeval.

V. t/Gemeenschappelijke kas voor Zeevisserij.

Gezien de vrijwillige verschijning van partijen voor onze rechtbank, in dato van 25 Februari 1936.

Gehoord partijen in de Nederlandsche taal, in hun middelen en beslitselen;

Gezien de artikelen 2, 34, 37 en 41 der wet van 15 Juni 1935;

Overwegende dat Florent Van den Broeck, geboren te Kieldrecht, op 5 Maart 1905, overleed op 18 September 1935, terwijl hij ter hoogte van Walsoorden op de Schelde aan het visschen was; dat zijn overlevende echtgenoot Irma Vercruysen dit sterfgeval aanziet als een werkongeval en aan de Gemeenschappelijke kas voor Zeevisserij de vergoedingen vraagt voorzien bij de wet van 30 December 1929;

Overwegende dat de Gemeenschappelijke kas voor Zeevisserij beweert dat het hier geen werkongeval geldt daar het slachtoffer overleed tengevolge eener hartaderbreuk (embolie) en dat een vereischte tot het ontstaan van een werkongeval namelijk een schielijke, buitengewone, geweldig en abnormale factor hier niet ontstond;

Overwegende enerzijds dat het bewijs van het ongeval ten laste is van het slachtoffer maar dat anderzijds als voldoende bewijs dient aangenomen te worden een aaneenschakeling van ernstige bepaalde overeenstemmende vermoedens bij dewelke een ongeval voorgevallen tijdens het uitvoeren van het werkkontrakt verondersteld is voorgevallen te zijn door het feit zelf van die uitvoering (Verbreking 3 November 1932. - Bulletin des Ass. 1932 - bl. 1002; Delaruvière et Namèche, 1932, n° 73 : « C'est même la preuve par présomptions qui servira le plus souvent à attribuer à la mort subite le caractère accidentel »);

Overwegende dat volgens de verklaringen gedaan in het proces-verbaal opgemaakt door den opperwachtmeester der gendarmerie te Kieldrecht, het ongeluk zich voordeed in de volgende omstandigheden : « Op 18 September 1934, rond 11½ ure, was Van den Broeck Florent bezig met een garnaalnet op te halen waartoe hij een buitengewone krachtinspanning had moeten doen gezien den storm en hevige wind die dan woedden — toen deze opeens verklaarde een hevige pijn te gevoelen en aan zijn borst voelde : hij ging naar beneden in den boot om te rusten en overleed er enkele oogenblikken nadien; dat het ontstaan van storm en hevige wind welke aan het slachtoffer een buitengewone krachtinspanning vroegen nog bekrachtigd werd door een schrijven van het meteorologisch Instituut van België, in dato 24 Februari 1936, alsmede door de termen zelf der verklaring van het ongeval gedaan op 29 September 1935 door schipper R. Praet waarin o.a. : « er waren twee personen aan boord, een schipper en een matroos en uitzonderlijk de eigenaar van het schip gezien het slecht weder » ;

Overwegende dat het ons duidelijk voorkomt dat het organisme van het slachtoffer geen voldoende weerstandsvermogen had om te weerstaan aan die buitengewone krachtinspanning tegen de elementen der natuur; dat daarbij het geneeskundig getuigschrift, afgeleverd door dokter Seghers van Doel, die de lijkschouwing deed, aanstipt dat in dit geval een groote krachtinspanning een in de hand werkende en gunstige factor kan geweest zijn tot embolie;

Overwegende dat het abnormale dat volgens de wet van 1903 een van de karakteristieken zijn moet van een bepaald geval om het voor een ongeval te kunnen houden niet mag beoordeeld worden naar een theoretische en onveranderlijke vorm, opdat de kracht die plots en van buiten af het organisme aanvalt voor abnormaal zou kunnen gehouden worden volstaat het dat dit organisme geen voldoende weerstandsvermogen bezit om te kunnen weerstaan aan die plots inwerkende kracht zonder dat men moet nagaan of dit weerstandsvermogen onder het type peil stond en welk de reden kan geweest zijn die het organisme onder dit peil gebracht heeft. Zie vonnis Vrederecht Antwerpen, 4de Kanton, van 31 Mei 1933. R. W. 1932-33, kol. 744 dat er zelfs aan toevoegt; dat het wettelijk niet vereischt is dat het ongeval alleen de oorzaak geweest is der kwade gevolgen die nadien ontstaan zijn; genoeg is het dat het ongeval heeft bijgedragen tot het verslechteren van een voorbestaanden toestand ook indien dezen niet volkomen gezond was ;

Overwegende dat storm, wind en koude, elementen zijn dewelke aanleiding kunnen geven tot een werkongeval in het bijzonder als ze hevig en geweldig zijn. Aldus Namèche 1908, 2de uitgave, N° 55 : « L'ouvrier exposé aux forces de la nature et frappé par elles peut être victime d'un accident dû au fait de l'exécution du contrat de travail, bien que l'événement de force majeure ne soit pas, en principe, un risque professionnel. Il en sera ainsi lorsque

le travail ou l'organisation du travail aura mis les forces de la nature en mouvement ou en aura aggravé les effets; ainsi l'ouragan quand la nature du travail expose particulièrement l'ouvrier à la violence du vent, le froid lorsqu'il aura été d'une intensité exceptionnelle, que les dangers de l'existence auront été aggravés par les conditions de travail et que le mal résultant de la congélation aura apparu rapidement » ;

Overwegende dat weliswaar sommige vonnissen aan schielijke overlijdens voorgevallen aan werklieden tijdens hun werk, zooals door hartaderbreuk, bloedopdrang, enz., het karakter van werkongeval ontkennen maar dat ze niet nalaten aan te stippen dat in gevallen aan hen onderworpen gegronde vermoedens tot het ontstaan van het ongeval, 't is te zeggen van het schielijke en uiterlijke element ontbreken. Zie Vrederecht Brussel, 4de Kanton, van 12 Januari 1933. - Bull. des Ass. 1933, bl. 294 : congestion cérébrale. - Rejet : Attendu qu'en l'espèce il n'existe même aucune présomption en faveur de la demanderesse... enz. ;

Overwegende dat hier voldoende gegronde vermoedens bestaan tot het vaststellen van een ongeval in den zin der wet van 30 December 1929 ;

Overwegende dat de Gemeenschappelijke Kas voor Zeevisserij akte vraagt dat zij het geding voor wat betreft bevoegdheid en aanleg schat op meer dan twintig duizend frank en verders vraagt te mogen genieten van het voordeel der kosteloze rechtspleging, dit krachtens artikel 19 der wet van 24 December 1903, artikels 3-1° en 4-2° der wet van 28 Maart 1868 en volgens het Koninklijk besluit van 16 Mei 1895 ;

Om deze redenen, Wij Vrederechter, rechtdoende in de Nederlandsche taal, tegensprekelijk en wijzende in eerste gebied ;

Geven akte aan de Gemeenschappelijke Kas voor Zeevisserij dat zij het geding voor wat betreft aanleg en bevoegdheid op meer dan twintig duizend frank schat ;

Verleenen aan haar het voordeel der kosteloze rechtspleging ;

Zeggen in rechte dat Florent-Leopold Van den Broeck, in dato van 18 September 1935 het slachtoffer is geweest van een werkongeval in den zin der wet van 30 December 1929 en dat de Gemeenschappelijke Kas voor Zeevisserij de vergoedingen moet betalen voorzien door dezelfde wet ;

Veroordeelen de Gemeenschappelijke Kas voor Zeevisserij tot de kosten van het geding, begroot in 't geheel op veertien frank, hierin niet begrepen de kosten van registratie van het tegenwoordig vonnis, deze van het afschrift, beteekening, uitvoering en alle andere daaraan vast.

INGEZONDEN BIJDAGEN

BURGERLIJK RECHT IN DUITSCHLAND. — HET LOONBESLAG.

De nieuwe wetgeving heeft in Duitschland in zake loonbeslag, een stelsel ingevoerd, waarvan het sociaal-politiek doel niet te miskennen valt.

Evenals bij ons vrijwaart de wet steeds een gedeelte van het loon van den schuldenaar en wel in de volgende mate : het loon dat per dag uitbetaald wordt is het beloop van 8.80 RM. beslagvrij, het wekelijksch loon tot beloop van 35 RM en het loon dat per maand of per deelen der maand betaalbaar is tot beloop van 150 RM.

Wat de schuldenaar per dag, week of maand meer trekt dan de hooger vermelde bedragen blijft vrij tot beloop van één derde. Het beslagvrije gedeelte stijgt dan nog, indien de beslagene in het onderhoud voorziet van eene echtgenoot, vroegere echtgenoot, kind, verwante of van een onechtelijk kind, in elk dezer gevallen en telkens per persoon tot beloop van één zesde, zonder dat nochtans het beslagvrije gedeelte de twee derden van het beschikbare gedeelte mag overschrijden. Voor de berekening van deze bedragen komt het brutoloon in aanmerking.

Indien dus de beslagene een maandloon verdient van 240 RM. is daarvan beslagvrij 150 RM. en 1/3 van 90 RM. samen dus 180 RM. Heeft hij echter eene echtgenoot en een kind ten laste, dan stijgt het beslagvrije gedeelte tot 150 RM. en 1/3 van 90 en 2/6 van 90, zoodat slechts 30 RM. beschikbaar blijven.

Indien echter het loon een minimum bedraagt van 19 RM. per dag, 115 RM. per week of 500 RM. per maand, dan wordt er geen bedrag voor familielast vrijgesteld en blijft slechts één derde gevrijwaard, zoodat b. v. de beslagene die 600 RM. per maand verdient, slechts 150 RM. mag behouden, welke ook de samenstelling zijner familie weze.

Eindelijk verklaart de wet de wedden van beampten steeds beslagvrij tot beloop van 150 RM. en twee derden, zelfs wanneer er geen familielast voorhanden is. Eveneens zijn de familietoelagen en andere vergoedingen die de beampten genieten steeds beslagvrij, zoodat hier het nettoloon slechts in aanmerking komt.

De bepalingen der wet op het loonbeslag zijn niet toepasselijk wanneer het vorderingen geldt die ontstaan uit wettelijke verplichtingen van onderhoud ten voordeele van echtgenooten, vroegere echtgenooten, verwanten of onechtelijke kinderen.

N. J. SCHOPP, advocaat,
Hasselt.

WETGEVING

WETSVOORSTEL waarbij de aandeelhouders het recht tot vennootschapsvordering wordt verleend.

TOELICHTING

Mevrouwen, Mijne Heeren,

Herhaaldelijk, hebben sprekers die tot verschillende partijen behooren, den wensch te kennen gegeven dat maatregelen zouden genomen worden om de geldbeleggers te beschermen.

Wij hadden de eer, tijdens de vorige zitting, een wetsvoorstel in te dienen tot wederinvoering van de gemeenlijk genoemde persoonlijke rechtsvordering der aandeelhouders.

Abonneert U op Rechtskundig Weekblad

Wij achten het overbodig te herinneren aan de talrijke misbruiken welke gepleegd werden in zake van beheer van vennootschappen.

Op grond van artikel 62 der wet op de vennootschappen, zijn de beheerders en commissarissen aansprakelijk tegenover de vennootschap, voor de uitvoering van den last welke hun gegeven werd en voor de misslagen welke zij bij hun beheer begaan.

Zij zijn eveneens aansprakelijk ten opzichte van derden voor alle schadevergoeding voortvloeiende uit inbreuken op de bepalingen der wet of de statuten van de vennootschap.

Buiten de aansprakelijkheid ten opzichte van derden, hebben de beheerders geen andere aansprakelijkheid dan die welke voortvloeit uit de hun opgedragen lastgeving.

De rechtsoverdracht welke deswege kan ingesteld worden, mag alleen van de vennootschap zelf uitgaan.

Indien dan de algemeene vergadering de beheerders en commissarissen van de aansprakelijkheid ontslaat, dan kan de *actio mandati* niet meer uitgeoefend worden, daar aan de lasthebbers ontslag werd verleend.

In de vroegere wet, werd een derde oorzaak van aansprakelijk voorzien: de benadeeling van het persoonlijk recht van een aandeelhouder.

Deze mocht een rechtsoverdracht instellen tegen de lasthebbers der vennootschap, ten einde herstel te bekomen voor de particuliere schade welke hij geleden had.

Men mag zeggen dat, sedert de afschaffing van de persoonlijke rechtsoverdracht, de aansprakelijkheid van beheerders en commissarissen, over 't algemeen denkbeeldig gebleven is.

De lasthebbers der vennootschap, wier beheer geheeld wordt, nemen deel aan de stemming over de ontlasting welke hun door de vennootschap verleend wordt. Zij maken aldus gebruik van een vaststaand recht, vermits de ontlasting niet individueel door de aandeelhouders, maar door den maatschappelijken persoon verleend wordt. Vandaar erge misbruiken.

Dank zij den steun van hun vrienden, beschikken de beheerders en commissarissen meestal over de meerderheid der stemmen. Zoo ontlasten zij zichzelf en wat zij ook mogen gedaan hebben, zijn zij er zeker van te ontkomen aan de verplichting de door hen berokkende schade te vergoeden.

De verspreiding van de aandelen met meervoudig stemrecht kwam de positie van beheerders en commissarissen nog versterken. Hun is alles toegelaten, Zij kunnen zich zelfs op inbreuken op de statuten schuldig maken. Het volstaat dat zij zulks ter vergadering, 't is te zeggen, aan zich zelf bekennen, ten einde aan elke aansprakelijkheid te ontkomen.

Ons voorstel heeft voor doel, in de wet op de vennootschappen een tekst in te lassen welke, bij vergissing, uit de huidige wet is verdwenen.

Na de bepaling betreffende de vijfjarige verjaring der rechtsoverdrachten tegen zaakvoerders, beheerders, commissarissen en vereffenaars, wegens handelingen in hun functie gepleegd, voegde artikel 127 der wetten van 1873-1886 het volgende daaraan toe:

«Nochtans, zal de persoonlijke rechtsoverdracht der aandeelhouders, in geval de algemeene vergadering het beheer der vennootschap heeft goedgekeurd, moeten ingespannen worden binnen een jaar te rekenen van deze goedkeuring.»

De persoonlijke rechtsoverdracht der aandeelhouders was aldus uitdrukkelijk erkend bij de vroegere wet.

Bij artikel 64 der wetten van 1873-1886 werd be-

paald wanneer en door wien de persoonlijke vordering mocht ingesteld worden.

Na aangeduid te hebben dat de aanneming der balans door de algemeene vergadering neerkwam op ontlasting voor de beheerders en commissarissen der vennootschap, doch, slechts in zoover de vergadering geen strijdig voorbehoud had gemaakt en de balans noch weglating, noch valsche aanwijzing bevatte om den werkelijken toestand der vennootschap te verbergen, heette het verder in het artikel:

«Nochtans kan deze ontlasting niet tegengeworpen worden aan de afwezige aandeelhouders, ten aanzien der daden buiten de statuten verricht, indien zij niet bijzonderlijk in de bijeenroeping aangehaald zijn.»

Aldus kon een aandeelhouder, mits hij de algemeene vergadering der aandeelhouders niet bijgewoond had, waarop ontslag werd verleend aan de lasthebbers der vennootschap, eene persoonlijke rechtsoverdracht tegen deze laatsten instellen, om herstel te bekomen van de schade aan de aandeelhouders berokkend door buiten de statuten vallende handelingen, zoo deze handelingen niet op bijzondere wijze vermeld waren in den oproepingsbrief.

Bij de behandeling der wet van 1913, stelde de Commissie van den Senaat voor, de draagwijdte der persoonlijke rechtsoverdracht uit te breiden. Volgende tekst werd door haar aangenomen:

«Zij kan echter, wat betreft de verrichtingen buiten de statuten om geschied en niet bijzonderlijk in de bijeenroeping vermeld, niet worden ingeroepen tegen aandeelhouders die voorbehoudingen maakten of die niet voor de kwijting stemden, en evenmin tegen de afwezige aandeelhouders.»

Deze tekst werd ook door den Senaat goedgekeurd.

Ware hij voorgoed in de wet opgenomen, dan hadden niet alleen de afwezige aandeelhouders eene persoonlijke rechtsoverdracht kunnen instellen; maar eveneens de aandeelhouders die voor de ontlasting niet zouden gestemd hebben, of die een stemming onder voorbehoud mochten uitgebracht hebben.

Het ware logisch geweest. Waarom dient een recht verleend aan een aandeelhouder die geen deel neemt aan de vergadering en wordt dit recht geweigerd aan een ijverigen aandeelhouder die tevergeefs getracht heeft zijne zienswijze op de vergadering te doen gelden?

De Commissie van de Kamer der Volksvertegenwoordigers wijzigde den door den Senaat aangenomen tekst en stelde volgenden tekst voor, die thans het voorwerp uitmaakt van artikel 77 (vroeger artikel 64):

«Deze kwijting geldt alleen voor zooveel de balans noch weglating, noch valsche aanwijzing bevat, den waren toestand der vennootschap verbergende, en als het betreft verrichtingen buiten de statuten, slechts wanneer deze bijzonder zijn vermeld in den oproepingsbrief.»

Het is van belang aan te stippen dat, toen zij dien tekst voorstelde, de Commissie van de Kamer der Volksvertegenwoordigers in de meening verkeerde dat zij hierdoor aan alle aandeelhouders de persoonlijke rechtsoverdracht verleende, wat betreft de handelingen niet voorzien bij de statuten!

Ziehier wat men inderdaad leest in het verslag der Commissie:

«Wanneer het verrichtingen betreft, door de beheerders buiten de statuten om gepleegd, en zoo deze verrichtingen niet uitdrukkelijk op de bijeenroeping vermeld staan, kan de kwijting niet ingeroepen worden tegen de afwezige aandeelhouders.

»De Senaat heeft terecht gemeend dat men de aandeelhouders, die tegen de kwijting stemden of voorbe-

houdingen maakten, op gelijken voet moest stellen met de afwezige aandeelhouders.

» Uwe Commissie gaat echter verder. Zij wil dat deze kwijting voor allen nietig zij, evenals wanneer in de balans iets vergeten werd of deze eene valsche vermelding bevat, die den werkelijken toestand van de vennootschap verbergt.

» Inderdaad, wanneer in dergelijk geval de bijeenroeping geene vermelding bevat, ligt daarin wel het bewijs dat het inzicht bestaat, een goedkeurende stemming bij verrassing te bekomen.

» Wellicht zouden zij, die voor de kwijting stemden, zulks niet gedaan hebben, indien zij, verwittigd door den bijeenroepingsbrief, tijd hadden gehad om zich te bedenken en om raad te vragen.»

In de Kamer der Volksvertegenwoordigers, hield zich slechts een enkel spreker met de zaak bezig. Het was de achtbare heer Hoyois, die zich als volgt uitdrukte, ter vergadering van 4 December 1912:

« Ik zou, op mijn beurt, een vraag willen stellen aan den Minister.

» Naar luid van de wet welke wij herzien, kan de ontlasting niet tegengeworpen worden «aan de afwezige aandeelhouders». Ik zou gaarne vernemen of, zooals ik meen, de ontlasting derhalve niet in grooter mate tegen de aanwezige aandeelhouders dan tegen de afwezige aandeelhouders zal kunnen tegengeworpen worden.»

Het schijnt dat, op dit oogenblik, de Minister van Justitie zijne instemming moet uitgedrukt hebben, want de heer Hoyois voegde er aan toe :

« Ik neem akte van onze eensgezinde opvatting in zake de beteekenis welke aan de bepaling welke thans besproken wordt, moet gegeven worden.»

In den Senaat rees, tijdens de vergaderingen van 23 en 24 April 1913, een belangwekkende discussie op tusschen den heer Wiener en den Minister van Justitie.

In tegenspraak met het verslag der Kamercommissie, beweerde de Minister van Justitie, dat de persoonlijke rechtsvordering niet meer bestond.

« En dan, zegde hij, heeft de vroegere rechtspraak geen grond meer. Het was dus geenszins noodzakelijk, uitdrukkelijk te zeggen dat die persoonlijke rechtsvordering niet meer zal bestaan. Op welken tekst zouden de rechtbanken voortaan kunnen steunen om ze te bekrachtigen?

» Die grond zal hun ontbreken.»

En de heer Wiener besloot de bespreking met deze woorden, die nog actueel zijn : « Ziedaar, wat zou te betreuren zijn! ».

Ziedaar in welke omstandigheden artikel 64 (thans 79) in 1913 gewijzigd werd. (Cfr. Resteau, *Les Sociétés Anonymes*, n^{rs} 947 en volgende).

Maar indien, zooals de Minister van Justitie het beweerd heeft, Kamer en Senaat, door artikel 64 te wijzigen, de persoonlijke rechtsvordering afgeschaft hadden, toch had artikel 127 der wet, waarbij de verjaring dezer rechtsvordering bepaald werd, geen wijziging ondergaan, waaruit blijkt dat beide vergaderingen, tijdens hun eerste beraadslagingen, gewild hadden dat de persoonlijke rechtsvordering van den aandeelhouder zou behouden en zelfs versterkt worden.

Toen de Regeering, krachtens artikel 11 der wet van 25 Mei 1913, opdracht kreeg de bepalingen der wetten van 18 Mei 1873, 26 December 1881, 22 Mei 1886 en 16 Mei 1901 samengeordend met die van 25 Mei 1913, in het *Staatsblad* te doen bekendmaken, achtte zij zich gemachtigd, uit artikel 127 (thans 169) de bepaling betreffende de verjaring der persoonlijke rechtsvorde-

ring, eenvoudig weg te laten. Dit doende, liet zij, in het *Staatsblad* de volgende nota verschijnen :

« In de wet van 22 Mei 1886, was dit lid aangevuld door de volgende bepaling : « Nochtans, zal de persoonlijke rechtsvordering der aandeelhouders, in geval de algemeene vergadering het beheer der vennootschap heeft goedgekeurd, moeten ingespannen worden binnen een jaar te rekenen van deze goedkeuring. » Deze tekst is stilzwijgenderwijze ingetrokken geworden ten gevolge van de wijzigingen welke in artikel 64 der wet van 1873-1886 zijn gebracht. (Zie coördinatie, artikel 77). »

Wij willen de vraag niet onderzoeken of de Regeering, die alleen de teksten mocht *samenordenen*, deze ook mocht wijzigen.

Wij willen ook niet onderzoeken of de wetgevende macht, die op ondubbelzinnige wijze haar inzicht te kennen gegeven had om de toepassing der persoonlijke rechtsvordering der aandeelhouders, uit te breiden, werkelijk ten slotte, door onachtzaamheid, deze rechtsvordering heeft afgeschaft.

Wij meenen dat, bij hoogdringendheid, een wet opnieuw de persoonlijke rechtsvordering van den aandeelhouder uitdrukkelijk moet erkennen en er de uitoefening van regelen.

In het wetsvoorstel dat wij aan de Kamer voorleggen, willen wij twee verschillende gevallen onderscheiden; het geval waarin den lasthebbers der vennootschap slechts fouten van beheer kunnen worden ten laste gelegd, en dit waarin deze lasthebbers schuldig zijn aan schennis der wet of der statuten.

Het eerste is zeker minder erg. Daarenboven moeten de lasthebbers behoed worden tegen ongeoorloofde pogingen tot dwang. Daarom stellen wij voor de maatschappelijke rechtsvordering, vroeger persoonlijke rechtsvordering geheeten, slechts toe te kennen aan aandeelhouders welke samen een twintigste van het maatschappelijk vermogen bezitten.

Deze beperking is niet meer te rechtvaardigen, wanneer het gaat om een rechtsvordering in aansprakelijkheid, steunende op een schennis der wet of der statuten.

Dusdanige schennis is ernstig; anderzijds, zijn eerbied voor de wet en het maatschappelijk verdrag, de vrijwaring van den aandeelhouder. Hij heeft er in toegestemd door de beslissingen der meerderheid gebonden te zijn, zoo de wet en de overeenkomst geëerbiedigd worden, echter niet zoo de meerderheid deze met de voeten treedt.

Wij denken dat het nutteloos is te zeggen, dat de bepalingen der statuten den aandeelhouder het hem door de wet toegekend recht niet mogen ontnemen.

De wetsbepalingen zijn in dit opzicht van openbare orde.

Wij stellen aan de Kamer voor, de verjaring voorzien door artikel 127, voor het geval dat de algemeene vergadering het beheer der vennootschap heeft goedgekeurd, tot drie jaar te herleiden.

Wij hebben, bijgevolg, de eer volgend wetsvoorstel aan uw goedkeuring te onderwerpen.

Emile BRUNET.

WETSVOORSTEL

Eenig artikel.

I. — Aan artikel 77 van de samengeordende wetten op de vennootschappen van koophandel, worden een vierde en een vijfde alinea toegevoegd, luidende :

Alinea 4. — Zij kan echter niet tegengesteld worden

aan de aandeelhouders die voor dezelve niet hebben gestemd, noch aan de afwezige aandeelhouders mits zij samen minstens het twintigste van de maatschappelijke belangen vertegenwoordigen.

Alinea 5. — Zij kan evenmin worden tegengesteld wat betreft de overtredingen van de bepalingen van tegenwoordigen titel of van de maatschappelijke statuten, aan de aandeelhouders die voor dezelve niet hebben gestemd, noch aan de afwezige aandeelhouders.

II. — Aan artikel 169 van gezegde wetten, wordt de volgende alinea toegevoegd :

Echter zal de persoonlijke rechtsvordering van de aandeelhouders moeten ingesteld worden. binnen drie jaar, te rekenen van af deze goedkeuring, telkens de algemeene vergadering het maatschappelijk beheer zal hebben goedgekeurd.

UIT DE PERS

DE WIJSGEERIGE GRONDSLAGEN VAN HET FASCISME

LEZING VAN MR. J. C. BAAK VOOR DE VEREENIGING VOOR WIJSBEGEERTE DES RECHTS

Wij deelen hieronder, volgens de Nieuwe Rotterdamse Courant, het verslag mede over deze belangrijke vergadering.

* * *

De vereeniging voor wijsbegeerte des rechts heeft in het tijdelijke gebouw van den Hoogen Raad haar algemeene vergadering gehouden onder voorzitterschap van prof. Mr R. Kranenburg. Deze heette in het bijzonder welkom den minister van Justitie Mr J. R. H. van Schaik, den vice-president van den Hoogen Raad, Mr L. E. Visser en den raadsheer in dat college prof. Mr. B. M. Taverne.

In de plaats van Mr Scholten werd tot lid van het bestuur gekozen prof. Mr E. Bregstein, te Rotterdam; de secretaris van de vereeniging, prof. dr. F. Sassen, te Nijmegen, is als zoodanig herkozen.

Het woord was daarna aan Mr J. C. Baak, uit Amsterdam, die een referaat hield over : « De wijsgeerige grondslagen van het fascisme ».

Volgens Mr Baak treedt de tegenstelling tusschen het zoeken naar waarheid, en het beoefenen van rhetoriek, het streven naar rechtvaardigheid, en het streven naar individueele macht, door Plato in bijna al zijn werken als een fundamenteele tegenstelling geponeerd, bij het fascisme in een zekere differentiatie naar voren, en wel in dezen vorm, dat het streven naar rechtvaardigheid zich speciaal in de binnenlandsche, het streven naar individueele macht zich bijzonder in de buitenlandsche politiek openbaart.

Deze beweging werd niet geboren in de studeerkamer, maar op de slagvelden en in de straten van Italië.

In nog sterkere mate dan door het aanvaardde geweld, staat de beschouwer van het fascisme aanvankelijk zoekend naar de wijsgeerige grondslagen van de beweging, doordat zij wordt gekenmerkt door een heftig-vitale impuls.

Plato, Machiavelli en Vico worden veelal onder de geestelijke vaders van de beweging genoemd, terwijl als « voorloopers » van het spontaan opgekomen fascisme onder meer Mazzini, Gioberti, Grianti, Nietzsche, James, Sorel, Pareto, Corradini geboekstaafd staan.

Als kenbronnen van het fascisme komen in de eerste plaats de uitingen van zijn verantwoordelijke leiders, in de tweede plaats de wetenschappelijke commentaren, in de derde plaats de door het regiem geschapen instituten en normen in aanmerking.

Naast de imperiumgedachte is het beeld van de heroïsche persoonlijkheid wel de belangrijkste mythe van het fascisme.

Voor het fascisme is typeerend, dat het den mensch gebonden ziet aan concrete entiteiten als familie, beroep, natie en staat, tegenover abstracte entiteiten als klasse, burgerlijke maatschappij en menschheid, die de hoofdbegrippen van het marxisme vormen.

De « totale staat » van het fascisme beteekent niet den abstract-omnipotenten vormloozen staat die het individu miskent, doch omvat in zijn geleding noodzakelijk individu syndicaat en corporatie en rust deze met rechten en overeenkomstige plannen uit.

Het is in de vorming van een nieuw type staat, dat het revolutionnaire karakter van het fascisme gelegen is. Het fascisme heeft eerst de sociale quaestie en daarna ook de economische ordening ten nauwste met het staatsrecht verbonden en omgekeerd het staatsrecht tot het sociale en economische leven uitgestrekt.

Ook in de buitenlandsche politiek doet de totale staat zich gelden : het zijn geen individuen, syndicaten of partijen, die een politiek voeren, afwijkend van die van de nationale regeering. Ook dit gebied is alleen aan den staat voorbehouden.

Het is juist, dat de autoritaire staat en het charismatische leiderschap alle voorwaarden bieden voor de praktische toepassing en handhaving van den totalen staat. Eveneens is het juist, dat er oogenblikken zijn geweest, waarin het scheen, als zou de totale staat zich ontwikkelen in de richting van den alomvattenden staat.

De godsdienst ligt buiten het terrein van den fascistisch-totalen staat.

Het specifieke van den totalen staat is gelegen in het overwicht van de politieke boven de economische orde.

De autoritaire staat vindt tenslotte den consequenten volëinder, zoowel van het gezags- als van het eenheidsbeginsel, in het charismatische leiderschap van den duce. Terwijl bij de partij, naast het gezagsbeginsel, vooral het eenheidsbeginsel op den voorgrond staat, is bij het leiderschap het gezagsbeginsel tegenover het eenheidsbeginsel primair.

De dynamische ontwikkeling van de krachten van het fascisme leidde tot het blijvend overwegen van zoodanige begrippen, als kenmerkend zijn voor de platonische wijsbegeerte van den staat. Plato streeft naar een totalen staat, waarin de orde van de staatslieden met die van de krijgers en handswerklieden in harmonie verkeert, met overwicht echter van de eerstgenoemde, en van die van de krijgers over die van de handswerklieden.

De overwinning van het belang door het ideaal, de klasse door de natie, het machtsstreven door de rechtvaardigheid, ligt reeds bij Plato verankerd. Decorsi en recorsi der geschiedenis, ook door Vico in klassieke termen vastgelegd, zijn in de interne structuur van het Italiaansche fascisme weer eenmaal werkelijkheid geworden.

Spreker lichtte zijn schriftelijke praeadvies nader toe en wierp een terugblik op de historie van de reactionnaire stroomingen na de Fransche revolutie.

Het fascisme, dat in 1922 in Italië tot uiting kwam, is overwegend conservatief, het nationaal-socialisme overwegend romantisch ingesteld. De fascistische staat wordt van boven af aan het volk opgelegd, de nationaal-socialistische komt uit het volk op.

Nationaal-socialisme en fascisme eischen beide den totalen mensch en zij onderscheiden zich daardoor van de politieke partijen.

De fascistische staat, hoewel met sterke immanente krachten vervuld is op den transcendenten godsdienst gericht, terwijl de staat van het nationaal-socialisme niet daarop is gericht, doch op de immanente religie van het ras.

Hierna werd gelegenheid gegeven tot

GEDACHTENWISSELING

Mr. van Deventer was van oordeel, dat er geen wijsgeerige grondslagen van het fascisme bestaan, ten hoogste dogmatisch-intellectuele of beter semi-intellectuele. De totale (corporatieve of autoritaire) staat is niet denkbaar zonder leider, zoodat de wijsgeerige grondslag is de charismatische leider, die als het ware onfeilbaar en overal aanwezig zou moeten zijn. Uit het feit, dat in Italië het fascisme sedert 16 jaren bestaat, mag niet worden afgeleid, dat het daar is gevestigd. Ook in den Romeinschen tijd hebben tyrannen tal van jaren geregeerd. Iemand als Napoleon was bekwaam, als heerscher, maar hij maakte toch een groote fout.

Het fascisme en het nationaal-socialisme zijn volgens spreker reacties op uitwassen van de arbeidersbeweging, en van het parlementarisme, welke reacties spoedig weer zullen verdwijnen na ongetwijfeld eenigen goeden invloed te hebben uitgeoefend op een volgende periode. Psychologisch zijn zij door de economische crisis te verklaren.

Prof. Sassen vroeg den inleider: Welke zijn nu eigenlijk de wijsgeerige grondslagen van het fascisme? Op den platonischen standenstaat kan men zich niet beroepen. Verder vroeg spreker welke waarde de inleider hecht aan de rechten van het individu, het gezin, enz. en wat is de beteekenis van het begrip rechtvaardigheid in verband met den totalen staat. Spreker ontkent, dat het fascisme aan de r. k. kerk volledige vrijheid laat, al hebben in Italië sommige prelaten zich daarmee vereenigd. De kerk wordt in Italië slechts vrijgelaten voorzover de leider van den staat zulks gedoogde.

Mr. Carp achtte het een bezwaar tegen het praeadvies, dat daarin de wijsgeerige gedachte van Plato als grondslag is aangewezen voor den fascistischen staat.

Mr. Valkhoff noemde fascisme en nationaal-socialisme beide bewegingen welke zeer bepaaldelijk zijn gericht op den toestand in eigen land. Spreker vroeg hoe het in het fascisme of nationaal-socialisme staat met de vrijheid van wetenschap.

Spreker achtte het niet duidelijk, hoe het koningschap met het charismatische leiderschap te vereenigen zou zijn.

Tenslotte stelde spreker de vraag wat na het fascisme zal komen, dat spreker moet beschouwen als een chauvinistische, nationaal-egoïstische reactie, gevolgd op een actie en weder te volgen door een reactie.

Dr D. Loenen vroeg nadere toelichting over de redenen, waarom Plato's staatsleer als een analogie wordt beschouwd van de fascistische levensbeschouwing. Hij stelde daartegenover in een gedocumenteerd betoog de groote tegenstelling tusschen twee beschouwingen, waarvan de eene van recht en redelijkheid in ruimen zin uitgaat en de andere zich bewust baseert op wil, gevoel en mythe. Spreker wees er op, dat Plato's samenleving een exponent van menschelijke krachten mag heeten en dat Plato's zoeken zich richtte op het wezen van den mensch en diens plaats in de samenleving, en dat de staat zelf als doel hem slechts inte-

tesseerde, inzoverre hij een goeden of een slechten bodem voor de persoonlijkheid kon vormen. Spreker verwierp volstrekt de algemeene analogie tusschen Plato en het fascisme, zooals deze door den inleider werd gezien en in het bijzonder de parallel, getrokken tusschen de standen van de staatslieden, krijgers en handwerkslieden bij Plato en de politieke leiding, de partij en de syndicaten, enz., in den fascistischen staat. Tenslotte wees hij op de groote moeilijkheid van vergelijkingen tusschen gebeurtenissen, verschijnselen of ideeëncomplexen uit verschillende tijden: zeer licht wordt de wetenschap verlaagd tot een dienares van de mythe.

Minister van Schaik, die zeide, verhinderd te zijn de middagvergadering bij te wonen, getuigde van zijn belangstelling voor de vereeniging en voor het onderhavige onderwerp. Het deed hem weldadig aan, in deze vergadering wetenschappelijke, critische betoogen over het fascisme te hooren. Spreker twijfelde niet of de verschillen van inzicht zullen hierdoor niet worden opgeheven, doch spreker hoopte, dat de inzichten hier althans mochten leiden tot verheldering en verdieping.

Na de pauze werd de gedachtenwisseling voortgezet.

Ir. Wigersma wees er op, dat volgens Hegel de staat tot roeping en bedoeling heeft uit te voeren wat God wil. De politicus moge verband zoeken bij de filosofie, hij moet echter als staatsman handelend optreden, en dan is hij eenzijdig, d. w. z. ergens voor of ergens tegen. Naar sprekers inzicht is Mussolini de eenige, die getoond heeft, begrip van den staat te hebben.

Dr van Wessem bestätigde dat nagenoeg alle prelaten in Italië hun tevredenheid over den gang van zaken onder het fascistisch regime hebben betuigd. Nu kan men elders wel zeggen: zij zien dat verkeerd, maar in een beoordeeling daarvan wilde spreker zich niet begeben. Men rekent er op, dat de discipline, die ongetwijfeld van boven af is opgelegd, zal leiden tot autodiscipline. Indien het fascisme er voor waakt, verstand te geraken, doch rekening blijft houden met wijzigende omstandigheden, dan kan het een zeer langdurig leven hebben.

Mr Schaepman lichtte toe dat volgens Mussolini de historie aan de uitoefening van het staatsbestuur ten grondslag ligt. De daad gaat steeds aan de norm vooraf.

Prof. Dooyeweerd betoogde, dat de existentie-philosophie anti-idealistisch is gestemd en dat in de vloedgolf van het historisme alle grondslagen vlottend zijn. Volgens spreker moet men de zaak zoo zien, dat de rechtsstaat staat en valt met de erkenning van de juridische competentiegrenzen van den staat.

De voorzitter, prof. Kranenburg, zeide van meening te zijn, dat de fascistische staat de geheele persoon opsloort en derhalve geen aparte sfeer voor den godsdienst overlaat. Hij acht dien niet verenigbaar met den rechtsstaat.

Mr Baak, de sprekers beantwoordende, wees er op, dat het fascisme nog in wording verkeert en dat daarom moeilijk historische grondslagen kunnen worden aangegeven. Een feit is het, dat het platonisme in Italië altijd levend is geweest. Een gemeenschap, gebaseerd op de wetten van het natuurrecht, kan blijven bestaan. Is zij daarop niet gegrondvest, dan is zij tot verdwijning gedoemd. Op de vraag wat na het fascisme zal komen zeide spreker uiteraard het antwoord schuldig te moeten blijven.

De voorzitter sloot daarop de bijeenkomst met woorden van dank.